

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ЧОПИК Тетяна Вікторівна

УДК 377.01:796.07(043.3)

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Хмельницькому національному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Хмельницький.

Науковий керівник: кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Павлюк Євген Олександрович,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри здоров'я людини, м. Хмельницький.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Карпюк Роман Петрович,
Академія рекреаційних технологій і права,
ректор, м. Луцьк;

кандидат педагогічних наук, доцент
Максимчук Борис Анатолійович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
доцент кафедри фізичного виховання, м. Вінниця.

Захист відбудеться «22» жовтня 2014 р. о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розіслано «19» вересня 2014 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А.М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасна освітня політика нашої держави визначає важливим завданням вищої школи підготовку компетентного, конкурентоспроможного фахівця, здатного реалізувати професійні завдання у складних економічних і соціокультурних умовах українського суспільства. Соціально-економічний розвиток Української держави, процеси інтеграції в загальноєвропейський освітній простір зумовлюють нові вимоги до якості підготовки фахівців галузі фізичної культури, спорту та здоров'я людини.

Актуальність теми посилюється відсутністю єдиних стандартів викладання профільюючих дисциплін майбутніх фахівців із фізичної культури, спорту та здоров'я людини у вищих навчальних закладах. Кількість аудиторних годин у навчальних планах підготовки майбутніх тренерів-викладачів, що є різними у вищих навчальних закладах, суперечить єдиним європейським стандартам Болонського процесу. Це, як правило, ускладнює становлення майбутнього тренера-викладача.

Однією зі складових фахової підготовки є розвиток професійної компетентності й удосконалення методики викладання профільюючих дисциплін. Сучасні тенденції методик викладання акцентують увагу на використанні компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців, що вимагає обґрунтування педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів.

Проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців досліджується багатьма вітчизняними і зарубіжними науковцями (Г. Бабушкін, Н. Бібік, В. Болотов, Н. Воляннюк, С. Гончаренко, Р. Гуревич, О. Демінський, Р. Карпюк, І. Кобер, М. Кобринський, А. Коломієць, В. Кременя, Г. Ложкін, О. Овчарук, О. Пометун, Л. Сущенко, А. Хуторський, О. Шестопалюк, Дж. Равен та ін.). Значна увага приділяється також загальновідомим у педагогіці підходам до навчального процесу та формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах: системний підхід (С. Гончаренко, Л. Паращенко, І. Решетень, В. Столяров, В. Шахов та ін.); управлінський підхід (І. Волков, Н. Кучугурова, М. Прохорова, В. Чичикін та ін.); компетентнісний підхід (О. Акімова, В. Безпалько, І. Бех, О. Демінський, Е. Зеєр, І. Зимня, Н. Кузьміна, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, В. Сериков, С. Трубачова, В. Шадріков та інші.).

Питання теоретико-методичних засад професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту розглянуто в працях Г. Бабушкіна, О. Вацеби, М. Віленського, М. Герцика, О. Демінського, І. Кобера, Т. Круцевіч, Т. Лахманюк, Г. Ложкіна, Є. Павлюка, М. Прохорової, Л. Сущенко, Б. Шияна. Формування професійно-педагогічної готовності до майбутньої діяльності вивчали Н. Воляннюк, Л. Демінська, Г. Ложкін, О. Павлюк та ін.

Дослідники О. Борисова і С. Матвеев, аналізуючи процеси глобалізації та євроінтеграції, міграції спортсменів, тренерів, інших фахівців галузі,

визначають особливі вимоги до рівня професійної компетентності фахівців спорту, а відповідно і до структури їхньої освіти.

Однак, вивчення стану досліджуваної проблеми переконує, що наразі ще не повною мірою висвітлено питання розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у вищому навчальному закладі.

Усебічний аналіз науково-педагогічної та методичної літератури, а також вивчення досвіду роботи ВНЗ, урахування власного педагогічного досвіду дозволили сформулювати проблему дослідження, що визначається суперечностями між:

- наявною системою фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів і сучасними вимогами до рівня їхньої підготовки;
- необхідністю розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у вищих навчальних закладах і відсутністю науково-обґрунтованих теоретичних, методичних засад її забезпечення;
- потребою впровадження нових методик і технологій розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів і недостатнім їх науково-теоретичним обґрунтуванням.

Потреба розв'язання зазначених суперечностей, недостатня теоретична й практична розробленість у педагогічній науці проблеми розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів і визначають актуальність проблеми та дають підстави для обрання теми дослідження: **«Розвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету з теми «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця (РК №09U00222009)». Тема дисертації затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 4 від 23.11.2011р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 2 від 28.02.2012 р.).

Мета дослідження – визначити, науково обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх тренерів-викладачів у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Гіпотеза дослідження – ефективність розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів забезпечується сукупністю педагогічних умов (доповнення змісту фахових дисциплін професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів матеріалом, спрямованим на розвиток їхньої професійної компетентності; використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх тренерів-викладачів; орієнтація на

саморозвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ) та реалізацією моделі такого процесу.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів у науковій літературі та особливості розвитку їхньої професійної компетентності.
2. Визначити критерії, показники та рівні розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів.
3. Обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність педагогічних умов і моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.
4. Розробити спецкурс «Теоретико-методичне забезпечення професійної підготовки до тренерсько-викладацької діяльності» і науково-методичні рекомендації щодо розвитку професійної компетентності майбутнього тренера-викладача.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів дослідження:

теоретичні – аналіз, синтез, систематизація, порівняння, моделювання та узагальнення, що дозволили опрацювати наукові джерела, визначити сутність і особливості педагогічної системи розвитку професійної компетентності, побудувати її модель;

емпіричні – спостереження, анкетування, опитування, педагогічний експеримент, опрацювання результатів науково-дослідницької діяльності, що забезпечило вивчення стану зазначеної проблеми на практиці з метою визначення впливу педагогічних умов розвитку професійної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів; метод експертних оцінок, котрий дозволив за допомогою шкали оцінювання визначити головні компетенції у професійній діяльності майбутніх тренерів-викладачів;

статистичні – за допомогою яких здійснено кількісну обробку результатів педагогічного експерименту для одержання достовірної інформації.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

вперше визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів (доповнення змісту фахових дисциплін професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів матеріалом, спрямованим на розвиток їхньої професійної компетентності; використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх тренерів-викладачів; орієнтація на саморозвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ); розроблено модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки;

уточнено сутність і структуру професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів, в якій визначено та враховано те, що розвиток професійної компетентності проводиться за схемою: професійна підготовка – готовність до професійної діяльності – професійна компетентність; обґрунтовано професійні компетенції майбутніх тренерів-викладачів (професійно-загальнопедагогічні,

професійно-управлінські, професійний саморозвиток та самоосвіта, фахово орієнтовані, професійно-спеціальні, загальні);

дістали подальшого розвитку зміст, форми й методи розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено методику професійно-педагогічної підготовки майбутніх тренерів-викладачів у вищому навчальному закладі, котра базується на компетентнісному підході та інноваційних технологіях професійної освіти майбутніх тренерів-викладачів з використанням системи залікових одиниць (ECTS); розроблено і впроваджено спецкурс «Теоретико-методичне забезпечення професійної підготовки до тренерсько-викладацької діяльності».

Теоретичні положення та методичні прийоми, апробовані в дисертації, можуть бути використані в процесі вдосконалення викладання навчальних дисциплін «Теорія і методика дитячого та юнацького спорту», «Олімпійський та професійний спорт», «Спортивно-педагогічне удосконалення» у ВНЗ.

Результати дослідження впроваджено в практику роботи гуманітарно-педагогічного факультету Хмельницького національного університету (довідка №108/2139 від 1.11.2012 р.), факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 85 від 18.03.2013 р.), факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1164-33/03 від 25.09.2013 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 603 від 24.04.2014 р.).

Особистий внесок автора. У статті «Модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки» (співавтор – Є. Павлюк) особистий внесок автора полягає у висвітленні теоретико-методологічних орієнтирів фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів на основі компетентнісного підходу та розробці моделі розвитку професійної компетентності цих фахівців. У статті «Визначення методологічних основ професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів» (співавтор – Є. Павлюк) особистим внеском автора є обґрунтування змістової основи фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів, розроблення інтерактивної форми професійної підготовки до тренерсько-викладацької діяльності у навчальному середовищі MOODLE. У статті «Аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з олімпійського та професійного спорту у вищих навчальних закладах» (співавтор – Є. Павлюк) автором здійснено аналіз процесу підготовки фахівців фізкультурної освіти в різних ВНЗ України. У статті «Використання інформаційних технологій у фізичному вихованні та спорті» (співавтор – О. Павлюк) автору належать обґрунтування шляхів використання інформаційних технологій і коротка характеристика деяких програмних продуктів у фізичному вихованні та спорті.

Ідеї співавторів у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалася шляхом їх оприлюднення на науково-практичних конференціях: *міжнародних* –

«Молода спортивна наука України» (Львів, 2012), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Київ-Вінниця, 2012), «Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції», присвяченій пам'яті професора Богдана Михайловича Шияна (Тернопіль, 2012); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2013); «Актуальні проблеми комп'ютерних технологій» (Хмельницький, 2013); «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2013); на обласній науково-практичній конференції, присвяченій Року спорту та здорового способу життя, 50-річчю Хмельницького національного університету «Здоров'я, фізичне виховання і спорт в умовах сьогодення» (Хмельницький, 2012).

Результати дослідження обговорювалися на засіданнях і науково-практичних семінарах кафедри здоров'я людини та фізичного виховання Хмельницького національного університету.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 13 праць, серед них 8 одноосібних робіт (6 статей у фахових педагогічних виданнях України, 1 стаття видана в науковому періодичному виданні Росії, 1 – науково-методичні рекомендації, 5 статей у збірках наукових праць і матеріалів конференцій).

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, основний текст викладено на 157 сторінках. Робота містить 7 таблиць (на 9 сторінках) та 11 рисунків (на 6 сторінках). У дисертації використано 214 літературних джерел, з яких 24 іноземні.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність і доцільність дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та сформульовано гіпотезу; розкрито наукову новизну, практичне значення; представлено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі – **«Професійна компетентність майбутніх тренерів-викладачів як педагогічна проблема»** – представлено аналіз науково-педагогічної та методичної літератури щодо розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів; розкрито сутність основних понять «тренер-викладач», «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «компетентнісний підхід»; визначено головні компетенції тренерів-викладачів у майбутній професійній діяльності; виокремлено компоненти, критерії та рівні сформованості професійної компетентності.

Здійснений аналіз психологічної, педагогічної та наукової літератури дозволив визначити компетентність як певний обсяг і рівень знань та досвід з того чи іншого виду діяльності, а компетенцію – сукупність умінь, знань і

навичок, набутих упродовж навчання, необхідних для виконання певного виду професійної діяльності і доступних для вимірювання чи оцінювання.

Узагальнюючи висновки науковців, *сутність професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів розуміємо як сукупність загальнопрофесійних знань і вмінь, сформованих у процесі фахової підготовки з організації та планування професійної діяльності, читання та складання документів, способів розв'язання проблем, використання нових інформаційних технологій у професійній діяльності.*

На основі аналізу праць, у яких розглядається розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини», доведено, що для успішної тренерсько-викладацької діяльності до структури «професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів» необхідно включити такі групи компетентності та її види всередині кожної з груп: компетентність за професійно-діяльнісним напрямом; компетентність за соціальним напрямом; компетентність за особистісним напрямом.

Грунтуючись на працях Н. Волянчук, В. Воронової, О. Леонтьєва, Г. Ложкіна та ін., виокремлено такі структурні компоненти професійної компетентності: *орієнтаційно-мотиваційний (усвідомлення мети конкретної діяльності та орієнтація на виконання самостійної роботи), контрольо-оцінний (здійснення контролю за процесом навчання), функціональний (формування готовності майбутніх тренерів-викладачів до майбутньої професійної діяльності).*

Вивчення стану розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів та оцінювання рівня готовності студентів до означеного виду роботи здійснювали за такими критеріями: емоційно-вольовим, когнітивним, діяльнісним.

Емоційно-вольовий критерій характеризує професійні орієнтації та цінності тренера-викладача: намагання втілити в життя свої здібності, можливості, якості; активізація розумової діяльності (упродовж підготовки та виконання навчально-дослідних завдань, розв'язання складних завдань тощо); інтерес до застосування інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Когнітивний критерій передбачає: уміння планувати обсяги навантажень відповідно до віку, статі та фізичного розвитку особистості; уміння використовувати в навчально-тренувальному процесі основні принципи спортивного тренування; вміння застосовувати одержані знання в своїй практичній діяльності.

Діяльнісний критерій охоплює вміння оцінювати свою поведінку та приймати рішення з погляду професійної ефективності; вміння застосовувати набутий інтегрований досвід для розв'язання навчальних завдань; уміння використовувати понятійний апарат (методи, прийоми, поняття, закони) в процесі професійної діяльності; самостійність у застосуванні професійних компетенцій у практичній діяльності.

На основі виокремлених критеріїв визначено рівні сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів: низький, нижче середнього, середній, високий.

Низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів характеризується відсутністю комплексних знань із фахових дисциплін, необхідних для розв'язання простих, стандартних завдань; не усвідомлення значення, місця та ролі одержаних спортивно-педагогічних знань, понятійного апарату в майбутній професійній діяльності; відсутністю результату фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів.

Нижче середнього рівень сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів виявляється в обмеженій кількості фахових знань та вмінь, необхідних для забезпечення типових завдань професійної діяльності. Знання та вміння використання форм, методів, засобів і особливостей забезпечення типових завдань тренерсько-викладацької діяльності майже не сформовані.

Середній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів характеризується достатньою самостійністю та системністю фахових умінь і знань. Педагогічне моделювання виробничої ситуації чи явища студент здійснює з певними труднощами. Значення педагогічного апарату в професійній діяльності усвідомлює нечітко, неглибоко.

Високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів характеризується ґрунтовними знаннями з фахових дисциплін. Знання мають креативний, творчий, поліфункціональний характер, їм властива системність взаємозв'язків. Студенти спроможні самостійно здобувати нові фахові знання та застосовувати їх у практичній діяльності.

Результати проведеного констатувального етапу дослідження підтвердили недостатню ефективність підготовки майбутніх тренерів-викладачів до майбутньої професійної діяльності. Було з'ясовано, що вихідний рівень розвитку компонентів професійної компетентності студентів оцінюється як низький. Саме тому є потреба в доповненні навчальних програм та уточненні змісту навчальних дисциплін з метою наповнення їх матеріалом, спрямованим на розвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів.

У другому розділі – **«Обґрунтування педагогічних умов та моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів»** – визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки (доповнення змісту фахових дисциплін професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів матеріалом, спрямованим на розвиток їхньої професійної компетентності; використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх тренерів-викладачів; орієнтація на саморозвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ), розроблено модель їхньої підготовки.

Відповідно до теоретичних засад дослідження та окреслених педагогічних умов, виявлення стану готовності до означеного виду діяльності, з метою цілісного уявлення процесу розвитку професійної компетентності нами

розроблена та запроваджена модель, що стала основою педагогічного експерименту (рис. 1).

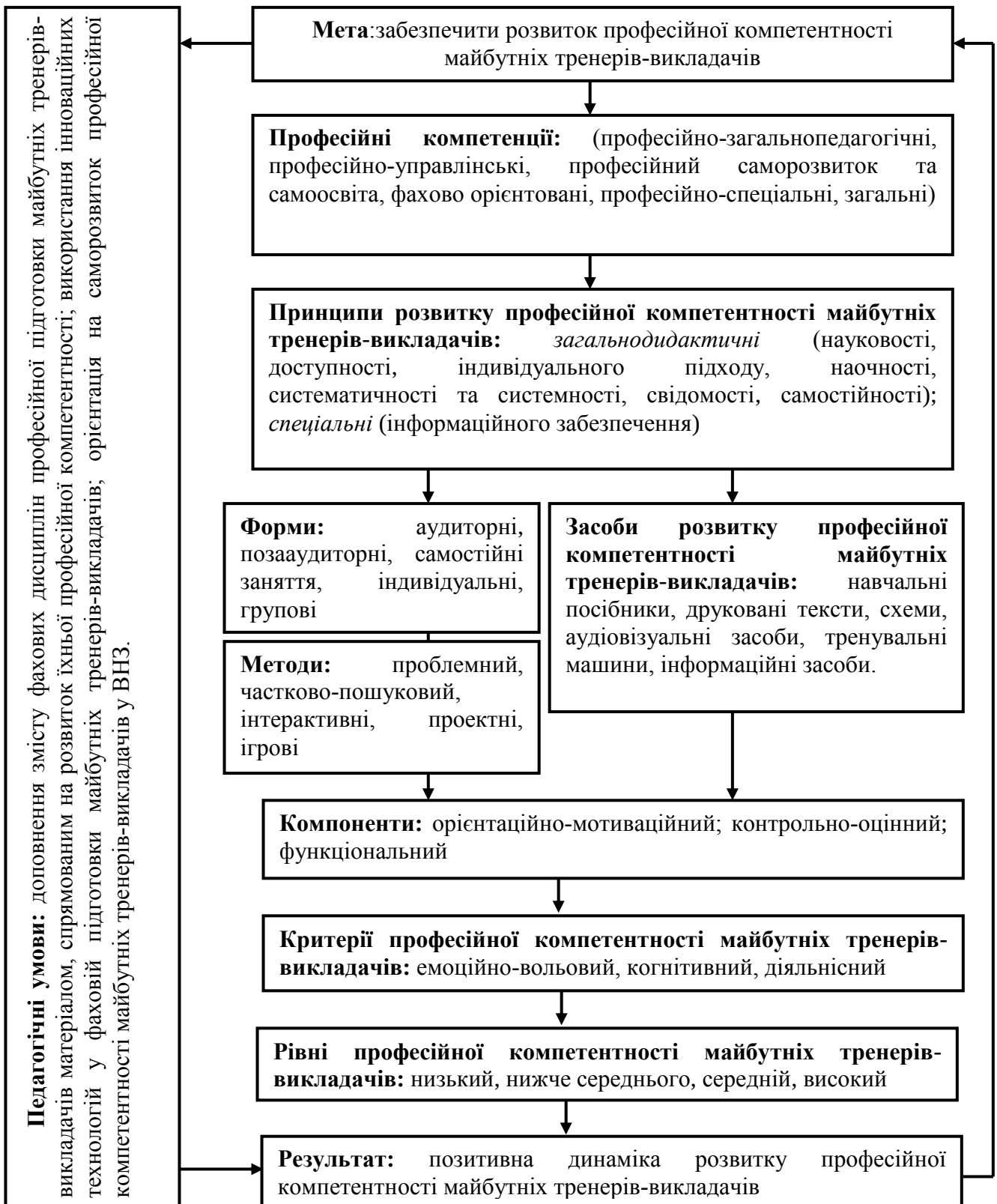

Рис. 1. Модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки

Контент-аналіз пояснювальних записок до навчальних дисциплін «Олімпійський та професійний спорт», «Теорія і методика дитячого та юнацького спорту», «Спортивно-педагогічне удосконалення» показав, що в змісті типових навчальних програм завдання розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів не представлено як самостійне.

Тому, не відмовляючись від традиційної системи навчання студентів, нами розроблено та впроваджено в навчальний процес методику професійно-педагогічної підготовки майбутніх тренерів-викладачів у вищому навчальному закладі, що базується на компетентнісному підході та інноваційних технологіях професійної освіти майбутніх тренерів-викладачів з використанням системи залікових одиниць (ECTS).

Особливістю розробленої методики розвитку професійної компетентності майбутнього тренера-викладача є структурування дисципліни за модульним принципом, що передбачає поділ навчального матеріалу на логічно завершені частини (теоретичний і практичний матеріал) та впровадження інноваційних технологій у практику навчання у вищій школі (ігрові технології, проблемне навчання; технологія розвивального навчання; технологія програмованого навчання; комп'ютерні технології навчання; технологія модульного навчання; технологія активізації творчої діяльності суб'єктів навчання та ін.). Значна увага приділялась самостійній навчально-пізнавальній діяльності майбутнього тренера-викладача, оскільки студенти активно займаються спортивною діяльністю і багато часу проводять на навчально-тренувальних зборах.

Для інтеграції змісту фахових дисциплін засобами розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів розроблено й упроваджено в навчальний процес курс «Теоретико-методичне забезпечення професійної підготовки до тренерсько-викладацької діяльності», представлений на платформі «Модульного середовища для навчання».

Використання інноваційних засобів фахової підготовки дало можливість варіювати навчальний матеріал, змінювати та доповнювати його відповідно до підготовленості студентів. За допомогою модульних технологій навчання ефективно розвивалась професійна компетентність майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

З метою розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки була використана методика проведення практичних занять, що передбачала планомірне, поступове формування розвитку професійної компетентності за трьома етапами.

На *репродуктивному* етапі студенти спочатку спостерігали за тренувальним процесом (позаурочне навчально-тренувальне заняття). Потім на заняттях опрацьовували зразки планів-конспектів цього тренувального процесу. Майбутні тренери-викладачі експериментальної групи одержували недооформлені поточні плани тренувальних занять, котрі необхідно було спроектувати та скоригувати самостійно.

На практичних заняттях студенти, які працювали на *продуктивному* етапі, ознайомлювалися зі змістом навчальних програм і фаховою літературою. В

запропонованих студентам планах-конспектах указувався вид тренувального заняття, ставилося завдання побудувати і завершити запропоноване.

Творчий етап підготовки майбутніх тренерів-викладачів мав на меті самостійну розробку поточного, оперативного та перспективного видів планування з використанням методу проектів.

Зміст дослідно-експериментальної роботи реалізовувався в контексті запропонованої моделі підготовки студентів до досліджуваної діяльності.

У третьому розділі – **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах»** – описано організацію проведення експерименту, представлено та проаналізовано його результати.

На першому – аналітико-пошуковому етапі (вересень 2010 р. – лютий 2012 р.) здійснювалися: теоретичний аналіз психологічної, педагогічної та спеціальної методичної літератури для визначення ступеня розробленості проблеми; вивчення та узагальнення стану проблеми в системі вищої освіти; спостереження за процесом навчання майбутніх тренерів-викладачів. Визначені завдання, сформована гіпотеза та доведена актуальність дослідження.

Другий – констатувальний етап експерименту (березень 2012 р. – вересень 2012 р.) передбачав обґрунтування теоретичних і методичних засад забезпечення тренерсько-викладацької діяльності для успішного вивчення фахових дисциплін, а також розробку експериментальної методики проведення педагогічного експерименту щодо визначення професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів, які було визначено методом експертних оцінок.

В експерименті брали участь дев'ять експертів зі стажем роботи понад десять років. Методом безпосередньої оцінки експерти оцінювали за 9-ти бальною шкалою важливість кожної компетенції у розвитку професійної компетентності майбутнього тренера-викладача. Найвищий бал відповідав тій складовій, що має найбільше значення у професії майбутнього тренера-викладача. Найменший бал «0» вказує на її відсутність. Якщо, на думку експертів, анкета не повною мірою розкривала всі компетенції майбутніх тренерів-викладачів, вони пропонували власний варіант.

На третьому – формульовальному етапі експерименту (жовтень 2012 р. – травень 2013 р.) здійснювалась перевірка ефективності *педагогічних умов* та моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Сутність педагогічного експерименту полягала у визначенні ефективності педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки. В процесі його проведення вивчалися якість і швидкість засвоєння теоретичних знань, практичних умінь з фахових дисциплін, роль викладача за умов інноваційної форми проведення занять, спрямованих на розвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів.

Формувальний етап експерименту передбачав упровадження в навчальний процес Хмельницького національного університету і

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка методики розвитку професійної компетентності до тренерсько-викладацької діяльності майбутніх бакалаврів з фізичного виховання та спорту у вигляді структури програмного комплексу навчальних дисциплін «Теорія і методика дитячого та юнацького спорту», «Олімпійській та професійний спорт», заснованої на модульно-інтерактивних засобах розвитку професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів.

Програмний комплекс включає в себе вихідні дані про навчальну дисципліну та її автора (авторів), робочу програму навчальної дисципліни, зміст розділів (модулів), тексти лекцій, додаткові інформаційні матеріали, практичні заняття з методичними вказівками, завдання для самостійної роботи студентів, тренувальні вправи (тести), модульний контроль, варіанти контрольних завдань і критерії оцінювання результатів навчання для здійснення підсумкового контролю з дисциплін. Особливістю розробленої методики професійно-педагогічної підготовки майбутнього тренера-викладача при використанні кредитно-модульної технології навчання є структурування дисципліни за модульним принципом, який передбачає поділ навчального матеріалу на логічно завершені частини теоретичного і практичного матеріалу.

Експериментальна перевірка, спрямована на виявлення ефективності запропонованих педагогічних умов та моделі розвитку професійної компетентності, показала позитивну динаміку підвищення якості навчання та доцільність використання матеріалів дослідження.

За допомогою системи «MOODLE» були сформовані теоретико-методичні засади тренерсько-викладацької діяльності, котрі ми запропонували для вивчення в експериментальній групі. В контрольній групі навчальний процес здійснювався за традиційною методикою.

У навчанні студентів за традиційною методикою (контрольна група) досягнуто такі результати: середній бал успішності знань студентів на державних іспитах дорівнював 4,0 бала, якісний показник становив 63,7 %; захищених творчих робіт 7,0 %.

Показники експериментальної групи такі: середній бал знань студентів на державних іспитах дорівнював 4,3; якісний показник 74,5 %; успішно захищених творчих робіт 42,5 %.

Використання в навчальному процесі запропонованого нами оновленого змісту навчальних дисциплін «Теорія і методика дитячого та юнацького спорту», «Олімпійський та професійний спорт», «Спортивно-педагогічне удосконалення» дало позитивний ефект, що виявився в підвищенні якості знань студентів.

Порівнюючи результати проміжного і підсумкового зрізів (рис.2 і рис.3), ми дійшли висновку, що в експериментальних групах помічена стійка тенденція до збільшення кількості респондентів, які мають високий рівень сформованості професійної компетентності.

Ефективність формування знань майбутніх тренерів-викладачів підвищується в процесі вивчення оновленого змісту професійної інформації в порівнянні з традиційним: збільшується кількість оцінок «добре» та «відмінно»

на державних іспитах з фахових дисциплін, зростає кількість підготовлених і успішно захищених творчих робіт; підвищується середній бал якості знань навчальної групи.

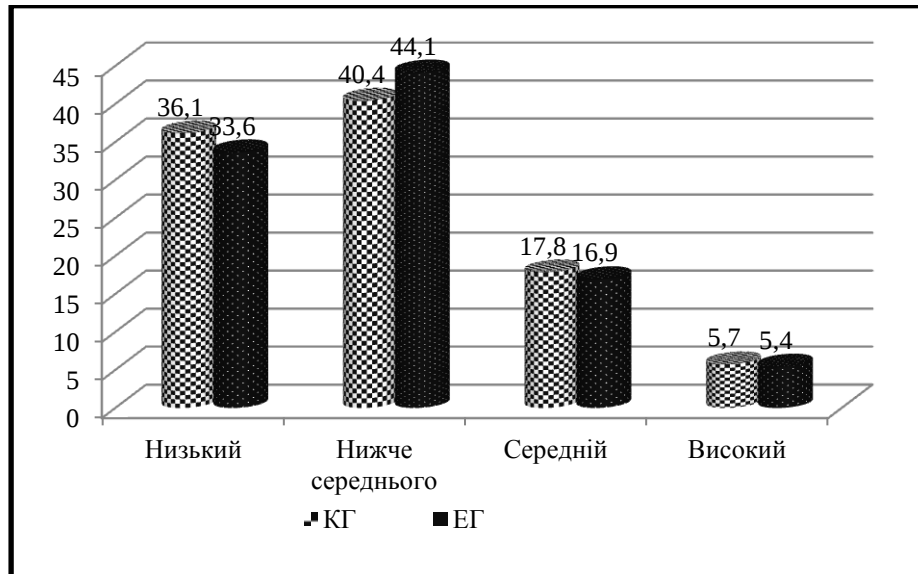

Рис. 2. Результати дослідження рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів (проміжний зріз), %

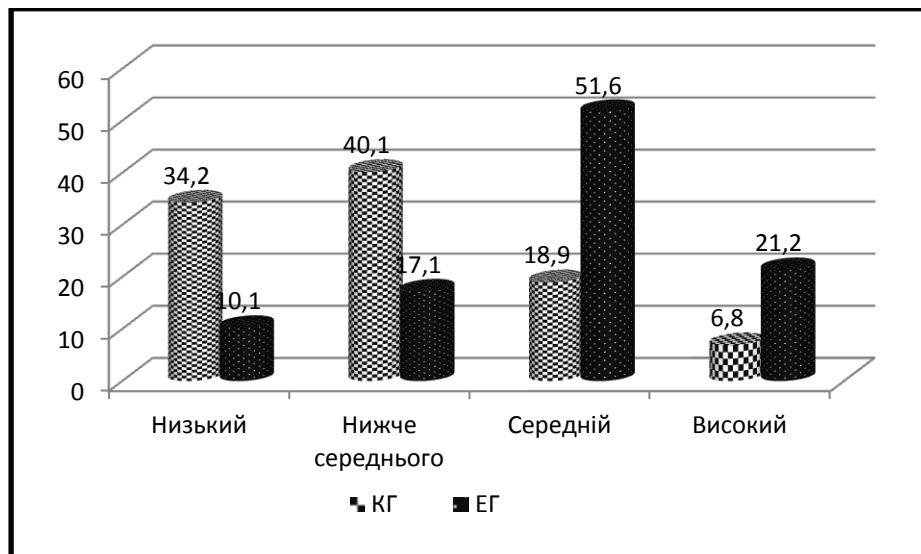

Рис. 3. Результати дослідження професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів (підсумковий зріз), %

Підвищення якості знань залежить від ступеня засвоєння елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального змісту. Студенти, які успішно оволоділи основами науково-методичної роботи під час фахової підготовки, мали високі оцінки на державних іспитах з навчальної дисципліни в цілому.

На четвертому – завершальному етапі (грудень 2013 р. – січень 2014 р.) проаналізовано результати педагогічного експерименту, визначено їх

статистичну достовірність, оцінено ефективність педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки та здійснено літературне оформлення дисертаційної роботи.

Достовірність відмінності індивідуальних оцінок якості знань студентів дослідних груп як педагогічного результату за t-критерієм Ст'юдента складає $t=2,321$, що перебільшує табличне значення (1,860). Це свідчить про достовірну різницю приросту якості знань. Кореляція між показниками засвоєння елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального змісту і якістю знань у цілому висока, коефіцієнт кореляції $r = 0,904$.

Математико-статистична обробка даних, що підтверджує високий ступінь достовірності результатів педагогічного експерименту, дозволяє виявити загальну закономірність підвищення якості системи формування знань у підготовці майбутніх тренерів-викладачів: формування змісту навчальних дисциплін шляхом збільшення кількості елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального характеру створює умови та можливості для поліпшення якості змісту знань. Зміна якості змісту навчальної дисципліни відбувається тоді, коли накопичення кількісних характеристик науково-методичного змісту досягає певної межі переходу кількісних змін у якісні.

Приріст педагогічного результату внаслідок дії експериментального фактору є більшим від дії контрольного фактору. Структурна перебудова змісту забезпечує в процесі викладання підвищення якісного показника рівня знань студентів ВНЗ.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного та експериментального досліджень засвідчили досягнення мети, розв'язання поставлених завдань і зумовили такі висновки:

1. Значний науковий доробок дослідників з означеної проблеми свідчить про важливість виокремлення таких понять, як: «компетентність» та «професійна компетентність» майбутніх тренерів-викладачів.

У контексті дослідження професійну компетентність майбутніх тренерів-викладачів тлумачимо як сукупність загальнопрофесійних знань і вмінь, сформованих у процесі фахової підготовки з організації та планування професійної діяльності, читання та складання документів, способів розв'язання проблем, використання нових інформаційних технологій у професійній діяльності.

Для успішної тренерсько-викладацької діяльності до структури «професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів» вважаємо за необхідне включити такі групи компетентності та її види всередині кожної з груп: компетентність за професійно-діяльнісним напрямом; компетентність за соціальним напрямом; компетентність за особистісним напрямом.

У структурі професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів визначено та враховано те, що розвиток професійної компетентності проводиться за схемою: професійна підготовка – готовність до професійної діяльності – професійна компетентність.

За результатами дослідження в структурі професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів виокремлено такі її компоненти: орієнтаційно-мотиваційний (покликаний формувати інтерес і позитивне ставлення студента до навчальної діяльності); контрольно-оцінний (включає повноту і глибину знань зі змісту фахових дисциплін); функціональний (сутність його полягає в реалізації набутих знань під час практичних занять і майбутньої професійної діяльності).

2. Критеріями професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів є: емоційно-вольовий (намагання втілити в життя свої здібності, можливості, якості); активізація розумової діяльності (упродовж підготовки та виконання навчально-дослідних завдань, розв'язання складних завдань тощо); інтерес до застосування інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності; когнітивний (уміння планувати обсяги навантажень відповідно до віку, статі та фізичного розвитку особистості; уміння використовувати в навчально-тренувальному процесі основні принципи спортивного тренування; вміння застосовувати одержані знання в своїй практичній діяльності); діяльнісний (уміння оцінювати свою поведінку та приймати рішення з погляду професійної ефективності; вміння застосовувати набутий інтегрований досвід для розв'язання навчальних завдань); уміння використовувати понятійний апарат (методи, прийоми, поняття, закони) у процесі професійної діяльності; самостійність у застосуванні професійних компетенцій у практичній діяльності.

Сформованість професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів виявлялася на одному з рівнів: низькому, нижче середнього, середньому, високому.

3. На підставі проведеного теоретичного аналізу науково-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження, а також узявши до уваги результати констатувального етапу експерименту, виокремлено та обґрунтовано педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки: доповнення змісту фахових дисциплін професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів матеріалом, спрямованим на розвиток їхньої професійної компетентності; використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх тренерів-викладачів; орієнтація на саморозвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ.

Зазначені педагогічні умови покладено в основу побудови моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки, головною метою якої є формування орієнтаційно-мотиваційного, контрольно-оцінного та функціонального компонентів.

4. Ефективність педагогічних умов і модель підготовки студентів експериментально перевірялися у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Ефективність формування знань майбутніх тренерів-викладачів підвищилася в процесі вивчення оновленого змісту професійної інформації в порівнянні з традиційним: збільшується кількість оцінок «відмінно» на державних іспитах з фахових дисциплін, зростає кількість підготовлених і

успішно захищених творчих робіт; підвищується середній бал якості знань навчальної групи. Середня оцінка якості знань студентів експериментальної групи на 0,3 бала перевищує середній бал якості знань контрольної групи; кількість творчих робіт експериментальної групи перевищує на 35,5% кількість творчих робіт контрольної групи.

Достовірність відмінності індивідуальних оцінок якості знань студентів дослідних груп як педагогічного результату за t-критерієм Стюдента складає: $t=2,321$, що перебільшує табличне значення (1,860). Це свідчить про достовірну різницю приросту якості знань. Кореляція між показниками засвоєння елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального змісту і якістю знань в цілому висока. Коефіцієнт кореляції $r = 0,904$.

Математико-статистичне оброблення даних, що підтверджує високий ступінь достовірності результатів педагогічного експерименту, дозволяє виявити загальну закономірність підвищення якості системи формування знань у підготовці майбутніх тренерів-викладачів: формування змісту навчальних дисциплін шляхом збільшення кількості елементів науково-прогностичного та методично-пояснювального характеру створює умови та можливості для поліпшення якості змісту знань. Зміна якості змісту навчальної дисципліни відбувається тоді, коли накопичення кількісних характеристик науково-методичного змісту досягає певної межі переходу кількісних змін у якісні. Приріст педагогічного результату внаслідок дії експериментального фактору є більшим від дії контрольного фактору.

Результати дослідно-експериментальної роботи, їх апробація на міжнародних, всеукраїнських, звітних науково-практичних конференціях, а також у публікаціях дали підстави констатувати обґрунтованість педагогічних умов і запропонованої моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективним є подальше вивчення питань розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів. Спеціального дослідження потребують такі питання: значення особистісних якостей викладача у розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів; самовдосконалення як чинник підвищення професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів; пошук інноваційних методик професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чопик Т. В. Аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з олімпійського та професійного спорту у вищих навчальних закладах / Т. Чопик, Є. Павлюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного

виховання і спорту : зб. наукових праць [ред. проф. С. С. Єрмакова] – Харків, 2012 – № 2. – С. 92 – 95.

2. Чопик Т. В. Аналіз професійної освіти тренера-викладача у процесі фахової підготовки / Т. Чопик // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2012. – № 62. Серія : педагогічні та психологічні науки. – С. 144 – 149.

3. Чопик Т. В. Компетентісний підхід в процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх тренерів-викладачів у вищому навчальному закладі / Т. Чопик // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наукових праць. – Вінниця, 2012. – Вип. 30. – С. 484 – 490.

4. Чопик Т. В. Визначення методологічних основ професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів / Т. Чопик, Є. Павлюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2013. – Випуск 5 (30) 13. – С. 174 – 179.

5. Чопик Т. В. Класифікація теоретико-методичних основ фахової підготовки майбутніх тренерів-викладачів / Т. Чопик // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. – Харків. – 2013. – № 6 – С. 59 – 63. doi:10.6084/m9.figshare.714941.

6. Чопик Т. В. Дієвість педагогічних умов і моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки. / Т. Чопик // Педагогіка та психологія Вип. 654. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, – 2013. – С. 182 – 193.

7. Чопик Т. В. Развитие профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей в процессе специальной подготовки : результаты формирующего этапа эксперимента / Т. В. Чопик // Научно-теоретический и практический журнал. Современный научный вестник. Серия : Педагогические науки, психология и социология, филологические науки. – № 39 (178) 2013. – Белгород. – С.43 – 52.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Чопик Т. В. Інноваційні підходи професійної підготовки майбутнього тренера-викладача в умовах сучасного інформаційного суспільства / Т. Чопик // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх : досвід, досягнення, тенденції : Матеріали міжнар. наук-практ. конф., 25-27 жовтня 2012 р. – Тернопіль, 2012. – С. 373 – 378.

9. Чопик Т. В. Педагогічні аспекти формування готовності до професійної діяльності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки / Т. Чопик // Здоров'я, фізичне виховання і спорт в умовах сьогодення : зб. пр. наук-практ. конференції, присвяченої Року спорту та здорового способу життя і 50-річчю Хмельницького національного університету. – 2012. – Хмельницький, 21-22 вересня. – С. 108 – 112.

10. Чопик Т. В. Педагогічні умови професійної підготовки у вищому навчальному закладі майбутніх тренерів-викладачів / Т. Чопик // Здоров'я,

фізичне виховання і спорт в умовах сьогодення : зб. пр. наук-практ. конференції, присвяченої Року спорту та здорового способу життя і 50-річчю Хмельницького національного університету. – 2012. – Хмельницький, 21-22 вересня. – С. 100 – 103.

11. Чопик Т. В. Використання інформаційних технологій у фізичному вихованні та спорті / Т. Чопик, О. Павлюк // Актуальні проблеми комп'ютерних технологій. Збірник наукових праць за матеріалами сьомої міжнародної науково-технічної конференції «Актуальні проблеми комп'ютерних технологій 2013». – Хмельницький : ХНУ. – 2013. – С. 252 – 260.

12. Чопик Т. В. Модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки / Т. Чопик, Є. Павлюк // Професійне становлення особистості. Психолого-педагогічний науковий журнал. – Хмельницький : ХНУ. – 2013. – С. 141 – 149.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Чопик Т. В. Науково-методичні рекомендації щодо розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки / Т. В. Чопик, Є. О. Павлюк. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 22 с.

АНОТАЦІЇ

Чопик Т.В. Розвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2014.

У дисертації розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов (доповнення змісту фахових дисциплін професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів матеріалом, спрямованим на розвиток їхньої професійної компетентності; використання інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх тренерів-викладачів; орієнтація на саморозвиток професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у ВНЗ).

Розроблено модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки. Складовими моделі є мета, зміст, педагогічні умови, методи, принципи, засоби і форми організації навчальної діяльності, компоненти, критерії, рівні, результат.

Обґрунтовано логічну організацію змістової основи професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів. Зміст запропонованого теоретико-методичного забезпечення тренерсько-викладацької діяльності є науково обґрунтованою підсистемою методично оформленого навчального матеріалу, складовою змісту освіти і відображається у електронному середовищі навчання

MOODLE, також у навчальних посібниках, методичних матеріалах. Одержані позитивні результати підтверджують ефективність педагогічних умов і моделі розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: фахова підготовка, розвиток професійної компетентності, майбутні тренери-викладачі, педагогічні умови, теоретико-методичне забезпечення тренерсько-викладацької діяльності, методичні принципи.

Чопик Т.В. Развитие профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей в процессе специальной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2014.

В диссертации рассматриваются вопросы развития профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей в процессе специальной подготовки на основе разработанных и обоснованных педагогических условий развития профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей.

Профессиональную компетентность будущих тренеров-преподавателей понимаем как совокупность общих профессиональных знаний и умений, сформированных в процессе профессиональной подготовки, по организации и планированию профессиональной деятельности, чтения и составления документов, способов решения проблем, использования новых информационных технологий в профессиональной деятельности.

В процессе исследования определены структурные компоненты профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей: ориентационно-мотивационный (призван формировать интерес и положительное отношение студента к учебной деятельности); контрольно-оценочный (включает полноту и глубину знаний по содержанию специальных дисциплин); функциональный (сущность его заключается в реализации приобретенных знаний во время практических занятий и будущей профессиональной деятельности). Разработаны критерии (эмоционально-волевой, когнитивный, деятельностный) и определены уровни (низкий, ниже среднего, средний, высокий) развития профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей.

В работе классифицировано содержание теоретико-методических основ специальной подготовки будущих тренеров-преподавателей, где система формирования знаний базируется на логически связанных разделах общей характеристики профессиональной деятельности будущего тренера-преподавателя и особенностях содержания производственных функций, обосновании типовых задач деятельности будущих тренеров-преподавателей, определении профессиональных компетенций будущих тренеров-преподавателей, развитии их профессиональной компетентности в процессе

профессиональной подготовки, а также перспективах развития спорта, как будущей профессиональной деятельности.

Содержание предложенного теоретико-методического обеспечения к тренерско-преподавательской деятельности, как научно обоснованная подсистема методически оформленного учебного материала, является составной знаний и отображается в электронной системе обучения MOODLE Хмельницкого национального университета, а также в учебных пособиях, методических материалах.

Разработана и внедрена в учебный процесс Хмельницкого национального университета методика профессионально-педагогической подготовки будущих тренеров-преподавателей в вузе, основанная на компетентностном подходе и инновационных технологиях профессионального образования будущих тренеров-преподавателей, с использованием системы зачетных единиц (ECTS), формировании методических основ накопительной системы зачетных единиц с использованием весовых коэффициентов в профессиональной подготовке будущего тренера-преподавателя, содержание, которой представлено в модульной среде для обучения. Особенности преподавания данного курса дисциплин является обеспечение педагогических условий обучения (дополнение содержания профессиональных дисциплин профессиональной подготовки будущих тренеров-преподавателей материалом, направленным на развитие их профессиональной компетентности; использование инновационных технологий в профессиональной подготовке будущих тренеров-преподавателей; ориентация на саморазвитие профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей в вузах).

Разработана методика развития профессиональной компетентности в тренерско-преподавательской деятельности будущих тренеров-преподавателей в виде структуры программного комплекса учебных профессиональных дисциплин, основанной на модульно-интерактивных средствах развития профессиональной подготовки будущих тренеров-преподавателей, который включает в себя исходные данные об учебной дисциплине и ее автора (авторов), рабочую программу учебной дисциплины, содержание разделов (модулей) дисциплины, тексты лекций, дополнительные информационные материалы, практические занятия с методическими указаниями, задания для самостоятельной работы студентов, тренировочные упражнения (тесты), модульный контроль, варианты контрольных заданий и критерии оценки результатов обучения для проведения итогового контроля по дисциплинам.

Особенностью разработанной методики профессионально-педагогической подготовки будущего тренера-преподавателя при использовании кредитно-модульной технологии обучения является структурирование дисциплины по модульному принципу, который предусматривает разделение учебного материала на логически завершенные части теоретического и практического материала.

Научно обоснована и экспериментально проверена эффективность профессиональной подготовки будущих тренеров-преподавателей на основе педагогических условий и модели развития профессиональной компетентности.

Апробация экспериментальной технологии развития профессиональной компетентности будущих тренеров-преподавателей доказала позитивную динамику повышения качества обучения и целесообразность использования материалов исследования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, развитие профессиональной компетентности, будущие тренеры-преподаватели, педагогические условия, теоретико-методическое обеспечение тренерско-преподавательской деятельности, методические принципы.

Chopyk T.V. Development of professional competence of future trainer-teachers in occupational training process. – On the right of a manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskiy, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2014.

We have elaborated, established and experimentally tested the effectiveness of pedagogical conditions. Also we have fulfilled content of occupational course of study with the new methods and approaches, used innovative technologies and directed our research on the self-development of professional competence of future trainer-teachers in universities.

The professional competence pattern of future trainer-teachers has been elaborated in occupational training process. The components of this way are goal, content, pedagogical conditions, methods, principles, means and manner of educational organization, criteria and results.

We have explained the logical arrangement of occupational training of future trainer-teachers. The matter of the offered theoretical and methodical instructions is scientifically proved educational sources, which are showed in the information and computing environment of the University (MOODLE). Obtained results confirm effectiveness of the pedagogical conditions and patterns of professional competence development of future trainer-teachers in the occupational training process.

Key words: occupational training, professional competence development, future trainer-teachers, pedagogical conditions, theoretical and methodological instructions of trainer-teachers' activity, methodological principles.

Підписано до друку 05.09.2014 р.
Формат 60х90/16. Ум. др.. арк.. 1
Наклад 100 примірників

Видавець і виготівник ТОВ фірма «Планер»
Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців серія ДК №3506 від 25.06.2009 р.
21050, м. Вінниця, вул. Визволення, 2
Тел.: (0432) 52-08-64; 52-08-65
<http://www.planer.com.ua> E-mail: sale@planer.com.ua